

Rapport:

Uitvoeringstoets bij

Hoofdlijnennotitie Pensioenakkoord

Onderzoeksgroep Uitvoeringsaspecten Pensioenakkoord

Pensioenfederatie, Den Haag

30 juni 2020

Inleiding en opdracht

De stuurgroep uitwerking Pensioenakkoord heeft de Pensioenfederatie verzocht om de uitvoerbaarheid te toetsen van de *Hoofdlijnennotitie uitwerking Pensioenakkoord*. Binnen de Pensioenfederatie heeft de onderzoeksgroep Uitvoering zich in de afgelopen maanden gebogen over de uitvoeringsaspecten van het nieuwe pensioencontract. De onderzoeksgroep heeft zich voor deze uitvoeringstoets gebaseerd op de Hoofdlijnennotitie (HLN) die op 22 juni 2020 aan de Tweede Kamer is gestuurd.

Vanuit het perspectief van de pensioenadministratie heeft de onderzoeksgroep geconstateerd dat er een grote mate van samenhang is tussen uitvoeringskosten, complexiteit, uitlegbaarheid en reproduceerbaarheid. Een pensioenafpraak die complex is om uit te voeren of uit te leggen vraagt aanvullende beheersmaatregelen om de kans op fouten te beperken en vraagt om aanvullende inspanning om de pensioenafpraak goed uit te leggen aan deelnemers.

Vanuit het perspectief van vermogensbeheer is geconstateerd dat de uitvoeringskosten worden beïnvloed door de mate waarin pensioenuitvoerders bij hun beleggingskeuzes efficiënt gebruik kunnen maken van collectieve fondsmiddelen en tijdens een eventuele vermogenstransitie goed kunnen inspelen op de liquiditeit van financiële markten.

De onderzoeksgroep heeft nog geen beoordeling uitgevoerd van de voorstellen voor nabestaandenpensioen en witte vlekken. Enkele aandachtspunten die wij al hebben geïdentificeerd, zijn verwerkt in dit document. Een uitgebreide beoordeling zal op een ander moment plaatsvinden.

In deze rapportage is bij de aanbevelingen en aandachtspunten door middel van stoplichten inzichtelijk gemaakt wat de impact van de diverse onderwerpen is:

- Groen = Punt van aandacht voor de uitvoering, echter (extra) kosten worden als beperkt ingeschat
- Oranje = Keuze of onderwerp dat de uitvoeringscomplexiteit verhoogt of anderszins tot een aanzienlijke stijging van de uitvoeringskosten leidt
- Rood = Keuze of onderwerp met grote uitvoeringsimpact of kostenstijging

Inhoudsopgave

Inleiding en opdracht	2
Samenvatting	4
Puntsgewijze toelichting uitvoeringsaspecten Hoofdlijnennotitie	7
3. Het nieuwe pensioencontract.....	7
b. De elementen van het nieuwe pensioencontract: hoe werkt het?	7
i. Vaststelling premie en pensioendoelstelling	7
ii. De pensioenopbouw.....	7
iii. De pensioenuitkering	8
iv. De verwerking van financiële mee- en tegenvallers.....	9
v. Beleggingsbeleid	11
vi. Bescherming tegen het renterisico	11
vii. Projectierendement	12
viii. Solidariteitsreserve voor intergenerationele risicodeling.....	12
4. Uitwerking toegankelijker verbeterde premieregeling	14
b. De bestaande premieregeling	14
c. Solidariteitsreserve	15
d. Microlanglevenrisico	15
e. Mogelijk te maken optionele solidariteitselementen	16
f. Overige aandachtspunten bij het nieuwe pensioencontract vanuit uitvoeringsperspectief	16
5. Uitwerking van het transitiekader.....	17
b. Het wettelijk transitiekader.....	17
i. De transitieperiode.....	17
ii. Het transitieplan.....	18
iii. Het implementatieplan	18
iv. Het standaard transitiepad voor omzetten van rechten	20
v. Het wegnemen van belemmeringen voor invaren	21
vi. Regels inzake adequate compensatie	22
6. Het fiscale kader	24
a. Fiscale premiebegrenzing.....	24
d. Overgangsregeling voor fiscale behandeling bijstortingen	24
7. Analyses van de juridische risico's	24
8. De uitlegbaarheid van de nieuwe contracten en de transitie	25
9. De consequenties voor uitvoeringskosten	26
10. Toetsing uitkomsten uitwerking.....	26
Samenstelling onderzoeksgroep Uitvoering	27
Colofon	28

Samenvatting

De Pensioenfederatie stelt vast dat het nieuwe pensioencontract en de overige voorstellen in de Hoofdlijnennotitie (HLN) in beginsel uitvoerbaar zijn. De wijzigingen in het pensioenstelsel hebben een grote impact op de uitvoeringskosten, zowel eenmalig bij de transitie als daarna. De HLN bevat een beschrijving op hoofdlijnen, de concrete invulling is nog niet op alle onderdelen bekend. Om deze reden kan nog geen concrete inschatting van de uitvoeringskosten of de doorlooptijd worden gegeven. Het is de verwachting dat in de aanloop naar de transitie en in de periode direct daarna de uitvoeringskosten op een hoger niveau zullen liggen dan nu het geval is. Op termijn kunnen de uitvoeringskosten naar alle waarschijnlijkheid op een structureel lager niveau dan nu uitkomen, indien de aanbevelingen uit deze uitvoeringstoets worden opgevolgd en in de nadere uitwerking op lager wet- en regelgevingsniveau extra toetsmomenten op uitvoeringsaspecten worden ingebouwd.

Als rode draad bij de aandachtspunten met een verhogend effect op de uitvoeringskosten, komen complexiteit en reproduceerbaarheid naar boven, welke elkaar ook beïnvloeden.

- Een afspraak die **complex** is om uit te voeren, vraagt veel capaciteit van administratiesystemen en medewerkers van pensioenuitvoerders, en vraagt om veel aanvullende beheersmaatregelen om de kans op fouten bij het vaststellen van het pensioen van deelnemers te beperken.
- Een afspraak die niet eenvoudig **reproduceerbaar** is, zoals een transitie die is uitgevoerd met behulp van de VBA methode, levert uitdagingen op bij het beantwoorden van vragen van deelnemers over de juistheid van het pensioen en om deze te kunnen herleiden tot de door de pensioenuitvoerder ontvangen basisgegevens (gebaseerd op de zogenaamde Quinto-P systematiek). Omdat vragen van deelnemers veelal boven komen rondom pensionering, heeft een afspraak die niet eenvoudig reproduceerbaar is gedurende lange periode een verhogende impact op de uitvoeringskosten.

Voor het efficiënt uitvoeren van vermogensbeheer binnen het nieuwe pensioencontract (geldt in mindere mate voor WVP) is het daarnaast van belang dat het gehele vermogen collectief belegd wordt met een collectief beleggingsresultaat. Het voorstel zoals omschreven in de HLN is uitvoerbaar. Het is verder vanuit een kostenperspectief van belang dat pensioenfondsen in staat worden gesteld om de eventuele vermogenstransitie voortvloeiend uit het nieuwe pensioencontract zonder materiële marktimpact vorm te kunnen geven.

Hierna geven wij de belangrijkste aandachtspunten en aanbevelingen uit ons onderzoek weer. Dit zijn de punten die de grootste bijdrage leveren aan het beperken van de stijging van de uitvoeringskosten. Wij bevelen aan om kennis te nemen van de gehele rapportage, omdat met de overige punten een verdere beperking of zelfs daling van de uitvoeringskosten kan worden bereikt.

De belangrijkste aandachtspunten en aanbevelingen

1. Besteed bij de keuze voor de rekenmethodiek bij invaren en voor het vaststellen van de compensatie voldoende aandacht aan de **uitlegbaarheid en de reproduceerbaarheid van de pensioenen**. Een methode die niet eenvoudig uitlegbaar en reproduceerbaar is, leidt tot onduidelijkheid en onbegrip bij deelnemers. Van de twee methodes die gebruikt mogen worden is de Value Based ALM (VB-ALM) voor de uitvoering complex, omdat de reproduceerbaarheid en uitlegbaarheid moeilijk zijn; het verdient dan ook de voorkeur vanuit reproduceerbaarheid en uitlegbaarheid te kiezen voor de Standaardmethode;
2. Het spreiden van schokken door middel van een **systeem met geheugen** is complex. Het nieuwe contract leent zich goed voor (open) spreiden zonder geheugen. Wij lezen in de HLN dat voor alle gepensioneerden hetzelfde percentage gebruikt mag worden. Wij leiden hieruit af dat spreiding ook collectief mag plaatsvinden conform de WVP. Vanuit uitvoeringsperspectief is het wenselijk dat dit dan tevens zonder geheugen (open) kan worden toegepast;
3. Zorg ervoor dat de uitvoering van de transitie **zo min mogelijk impact heeft op financiële markten**, door pensioenfondsen de mogelijkheid te geven de bestaande beleggingsportefeuilles zoveel mogelijk te handhaven (beperken omvang wijzigingen), en door pensioenfondsen ruimte te geven de transitie voor het vermogensbeheer uit te voeren op het moment en in het tempo dat hen het beste past (timing). Een overgangsregime dat bijvoorbeeld de mogelijkheid biedt tot het eerder of juist later aanpassen van het risicoprofiel aan de nieuwe situatie, kan hierbij een oplossing zijn;
4. Het standaard transitiepad om **in te varen** heeft vanuit uitvoeringsperspectief de voorkeur. Daarbij verdient het aanbeveling om zoveel mogelijk bestaande uitzonderingen en overgangsregelingen te beëindigen. Op deze manier kunnen oude administratiesystemen verantwoord worden afgesloten en kan de uitvoering van het nieuwe contract **“met een schone lei”** plaatsvinden;
5. Bij de evaluatie van de bestaande premiereregeling is een aantal uitvoeringstechnische **verbetervoorstellen** benoemd. Hieronder vallen aandacht voor deelnemers met kleine kapitalen, het loslaten van de geleidelijke toetreding en het verplicht spreiden met geheugen in het uitkeringscollectief en meer ruimte voor een eenvoudige deling van resultaatbronnen waaronder kosten en microlanglevensrisico. Maak deze verbetervoorstellen mogelijk bij het creëren van een toegankelijker premiereregeling;

6. Hanteer een **maximum nazorgtermijn** (twee jaar) na de transitie waarin mutaties met terugwerkende kracht worden aangeleverd (en nog verwerkt kunnen worden in de pensioenvermogens) en deelnemers en toezichthouders vragen kunnen stellen over de aanspraken van vóór de transitie. Maak mogelijk dat pensioenfondsen na deze twee jaar de oude pensioenadministratie volledig af kunnen sluiten en tijd en daarmee kosten voor het beantwoorden van vragen kunnen beheersen;
7. Na besluitvorming door sociale partners en door het pensioenfonds, hebben veel pensioenuitvoeringsorganisaties **minimaal twee jaar** nodig om de implementatie – vooral voor de pensioenadministratie en deelnemerscommunicatie – voor te bereiden en uit te voeren. Het voorbeeld tijdspad dat is opgenomen in de HLN is wat dat betreft ambitieus;
8. Het wordt toegestaan dat pensioenfondsen **eerder dan 1-1-2026** overgaan naar het nieuwe contract. Dit zal leiden tot ingevaren pensioenfondsen én niet-ingevaren pensioenfondsen op één en hetzelfde moment, en tot verschillen in fiscaal kader. Wij pleiten voor het tijdelijk opschorten van waardeoverdrachten gedurende deze periode. Dit zorgt ervoor dat de uitvoering beheersbaar blijft;
9. De fiscale ruimte voor toekenning van **compensatie** uit premie wordt gedurende tien jaar open gesteld. Het is wenselijk de feitelijke toekenningsperiode zo kort mogelijk te houden (maximaal vijf jaar) om daarmee de kans op extra complexiteit bij komende systeem- en reglementswijzigingen en wisseling van personeel te beperken. Daarnaast ontstaan mogelijk fricties op de arbeidsmarkt indien niet alle pensioenuitvoerders dezelfde toekenningsperiode hanteren;
10. Het is vanuit uitvoeringsperspectief complex dat bestaande deelnemers aan **premieregelingen** premie mogen blijven inleggen in een progressieve staffel en nieuwe deelnemers op basis van een leeftijdsonafhankelijke premie. Daarnaast verdient het de aanbeveling om de keuze hiervoor te kunnen vastleggen per pensioenfonds, zodat deze waar gewenst van toepassing is op de aangesloten werkgevers.

Puntsgewijze toelichting uitvoeringsaspecten Hoofdlijnennotitie

Hierna is per paragraaf van de HLN een toelichting opgenomen bij de uitvoeringsaspecten.

3. Het nieuwe pensioencontract

b. De elementen van het nieuwe pensioencontract: hoe werkt het?

i. Vaststelling premie en pensioendoelstelling

Pensioenfondsen verantwoordelijk voor vertaling risicohouding in beleggingsbeleid

Op basis van de HLN is de verwachting dat pensioenfondsen de verantwoordelijkheid krijgen voor de vertaling van de risicohouding in beleggingsbeleid. Dit uitgangspunt wordt door de onderzoeksgroep ondersteund en is van belang om vermogensbeheer efficiënt te kunnen vormgeven en de transitie impact te kunnen reduceren.

ii. De pensioenopbouw

Aandacht voor uitvoering bij uitwerking uniforme rekenmethodiek

De uniforme rekenmethodiek (URM) krijgt een belangrijke rol in het nieuwe pensioencontract. Voor de huidige uitkeringsovereenkomsten zijn er nu meerdere rekenmethodieken mogelijk. Dit is gedaan omdat het rekenen met 2.000 (nu zelfs 10.000) scenario's veel complexiteit met zich meebrengt. Zeker bij grote pensioenfondsen.

Door de overgang naar premieovereenkomsten ligt het in de lijn der verwachting dat overgestapt zal moeten worden naar de generieke rekenmethode die nu al voor premieovereenkomsten geldt. Hier geldt wel de verplichting tot het rekenen met 2.000 scenario's. Wij pleiten ervoor dat goed gekeken wordt naar de gevolgen voor de uitvoering bij de uitwerking van een uniforme rekenmethode voor het nieuwe pensioencontract.

Kies voor eenvoudige invulling partnerpensioen en wezenpensioen.

Verwijzend naar de STAR-notitie over vereenvoudigingen van het partnerpensioen, merken wij op dat wij deze nog niet volledig hebben beoordeeld. Een eerste analyse laat zien dat de voorstellen voor partnerpensioen en wezenpensioen kunnen leiden tot vereenvoudiging in de uitvoering. Om duidelijk te krijgen of dat ook echt geval is, zal de nadere invulling hiervan beoordeeld moeten worden.

Het is uitvoeringstechnisch gezien lastig om het reeds opgebouwd partnerpensioen bij overlijden voor pensioneren in mindering te brengen bij het bepalen van de risicopremie. Eenvoudiger is om partnerpensioen uit te ruilen naar

ouderdomspensioen (waar van toepassing als onderdeel van invaren). Daarnaast dient aandacht te worden besteed aan de uitvoeringscomplexiteit van voortzetting dekking na einde deelneming.

Ook na pensionering bestaat in de meeste gevallen nog behoefte aan nabestaandenpensioen. In veel pensioenregelingen wordt daarvoor nu nabestaandenpensioen opgebouwd. Nu een nabestaandenpensioen op risicobasis de norm wordt – en bij voorkeur het opgebouwde nabestaandenpensioen bij invaren wordt omgezet in ouderdomspensioen – dient ermee rekening te worden gehouden dat bij pensionering een deel van het pensioenvermogen wordt aangewend voor nabestaandenpensioen. Het verwachte ouderdomspensioen is dan te baseren op het resterende deel van het pensioenvermogen.

Daarnaast is een wezenpensioen dat afhankelijk is van het ouderdomspensioen niet mogelijk omdat er voor de pensioendatum geen ouderdomspensioen meer wordt vastgesteld. Wel werkbaar is ook hier om uit te gaan van een percentage van het salaris.

Besteed aandacht aan arbeidsongeschiktheidspensioenen

De impact van het nieuwe pensioencontract op inkomens- en risicoverzekeringen bij arbeidsongeschiktheid is nog niet uitgewerkt. De uitvoeringsconsequenties, die veelal complex zijn, zijn daarom nog niet in kaart gebracht.

Maak een goede invulling van de risicohouding bij ingegane inkomens- en risicoverzekeringen mogelijk

Bij de voorgestelde invulling van het ouderdomspensioen zal in algemene zin meer risico bij jongere leeftijdscohorten en minder bij oudere leeftijdscohorten komen te liggen. Dit is voor inkomensverzekeringen en risicoverzekeringen die al op jonge leeftijd tot uitkering kunnen komen, zoals arbeidsongeschiktheidspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen niet altijd wenselijk. We bevelen aan hier apart aandacht aan te besteden.

iii. De pensioenuitkering

Communiqueer in de uitkeringsfase op basis van uitkeringen, heb aandacht voor een eenvoudige administratie

Risico-overdachten in de uitkeringsfase kunnen administratie en communicatie in kapitaalpoten complex maken, en de pensioensituatie moeilijk te doorgronden voor de pensioengerechtigden. Indien de administratie in kapitalen dient plaats te vinden, waarbij de financiële stromen als gevolg van risico-overdrachten periodiek moeten

worden verwerkt, zal de uitvoeringsimpact groot zijn. Het verdient daarom aanbeveling om de communicatie te laten plaatsvinden in termen van uitkeringen, en pensioenuitvoerders flexibiliteit te geven om de daarbij meest passende vorm van administratie te kiezen.

iv. De verwerking van financiële mee- en tegenvallers

Verwerking financiële schokken op basis van verwacht pensioen vereist in de uitvoering praktisch hanteerbare (leeftijdsafhankelijke) ex ante afgesproken verdeelregel

Een strikte verwerking van financiële schokken op basis van verwacht pensioen is complex en belemmert de reproduceerbaarheid en aantoonbaarheid dat de pensioenvermogens juist zijn vastgesteld. Een projectie van het verwachte pensioen vraagt complexe berekeningen, die binnen de pensioenadministratie niet en masse en continu uitgevoerd kunnen worden. Permanente beschikbaarheid van een berekend verwacht pensioen is nodig om mutaties in de dienstbetrekking en de persoonlijke levenssfeer van deelnemers tijdig administratief te kunnen ondersteunen (bijvoorbeeld bij waardeoverdracht, of pensioenverdeling bij scheiding).

De toedeling van de rendementen hangt bij deze keuze op complexe wijze af van de gehanteerde scenario's om tot een te bereiken pensioen te komen, en van de opbouw van de rest van het deelnemersbestand. Dit vergt dan grote administratieve inspanningen om te berekenen, grote communicatie-inspanningen om dit uit te kunnen leggen én grote uitdagingen om achteraf de juistheid van een aanpassing aan te kunnen tonen.

Continue veranderingen (waaronder met terugwerkende kracht) in de deelnemersbestanden hebben voor de reproduceerbaarheid en de aantoonbaarheid van de pensioenvermogens voor individuele deelnemers tot gevolg dat bij iedere afzonderlijke gebeurtenis voor een deelnemer uitgebreide parameters over het gehanteerde bestand moeten worden vastgelegd.

Een praktische invulling hiervan die veel eenvoudiger uit te voeren is, is het verwerken van financiële schokken op basis van vooraf afgesproken (leeftijdsafhankelijke) verdeelregels, over het aanwezige vermogen c.q. opgebouwde pensioen. Deze praktische invulling heeft onze voorkeur, en de HLN maakt deze invulling ook goed mogelijk.

Spreading van schokken zonder geheugen

Spredigen van schokken is in de uitkeringsfase goed mogelijk, maar brengt wel complicaties met zich mee: krijgt een deelnemer dan bijvoorbeeld gecommuniceerd dat er meer vermogen in zijn pot zit (omdat het negatieve rendement gespreid wordt toegerekend) dan er feitelijk aanwezig is?

In de HLN wordt niet duidelijk gemaakt hoe de spreading dient plaats te vinden. Indien gekozen zou worden voor een variant met (collectieve) spreading mét geheugen, waarbij voor verschillende jaarlagen de nog toe te kennen resultaten apart geadministreerd dienen te worden, zou de uitvoeringsimpact groot zijn. Het is administratief en communicatief complexer dan spreiden zonder geheugen. Naarmate de spreidingsperiode langer is, neemt daarbij de complexiteit van spreading met geheugen verder toe. Wij pleiten daarom voor een systeem met open spreading die uniform is voor alle pensioengerechtigden.

Periodiek toerekenen van resultaten

Niet iedere schok is permanent te monitoren en te verdelen. Een praktische oplossing kan zijn om rendementen als minimum op jaarlijkse basis vast te stellen en dit volgens eenvoudige ex-ante bepaalde verdeelregels (een staffel) toe te delen. Waar noodzakelijk wordt dan bij tussentijdse mutaties zoals waardeoverdracht op maandbasis het rendement toegekend.

Er kunnen redenen zijn om vaker dan eenmaal per jaar resultaten toe te rekenen. Hierbij dient in overweging te worden genomen dat niet alle resultatenbronnen gedurende het jaar inzichtelijk zijn. Zo zijn de rendementen op illiquide beleggingen veelal pas met enige vertraging beschikbaar, en is voor het vaststellen van actuariële resultaten een kostbare actuariële analyse nodig.

Maak duidelijke regels over toekennen andere resultaatbronnen

Besteed bij de uitwerking aandacht aan andere resultaatbronnen zoals kosten. Aangezien er in nieuwe contract en in de WVP alleen sprake is van een solidariteitsvermogen en deelnemerskapitalen moet het mogelijk zijn ook andere resultaten toe te delen of via het solidariteitsvermogen te laten lopen. In dit geval zal theoretisch ook moet worden toegestaan dat het ouderdomspensioen hiermee kan worden verhoogd.

Maak het voorkomen van negatieve individuele kapitalen niet complex

Als onderdeel van het opheffen van de leen-restrictie wordt aan vermogens waarschijnlijk een ondergrens van €0 gesteld: rendement mag nooit minder zijn dan 100%. Dit is vanuit uitlegbaarheid verstandig, maar roept wel uitvoeringstechnische vragen op. Om negatieve individuele pensioenvermogens te voorkomen, kan worden gekozen voor ingewikkelde rekenprocessen. Het kan ook op een eenvoudigere manier door vóóraf concrete regels voor vast te stellen (bijvoorbeeld als onderdeel van de staffel), zodat altijd duidelijk is waar de middelen om negatieve vermogens aan te vullen vandaan komen. Daarbij kan ook worden gedacht aan de solidariteitsreserve.

v. Beleggingsbeleid

Collectief beleggingsbeleid is van belang voor efficiënte uitvoering van vermogensbeheer

Voor het efficiënt uitvoeren van vermogensbeheer binnen het nieuwe pensioencontract (dit geldt in mindere mate voor WVP) is het van belang dat het gehele vermogen collectief belegd wordt met een collectief beleggingsresultaat. De tekst in de HLN hierover is uitvoerbaar.

Beperkte beschikbaarheid inflatiegerelateerde beleggingsproducten

Het uitgangspunt in de HLN is een pensioen dat gedurende de uitkeringsfase qua koopkracht gelijk blijft. Dit betekent een wijziging ten opzichte van het huidige kader, waarin de focus veelal ligt op het waarmaken van een nominale pensioentoezegging. Dit uitgangspunt kan leiden tot een toename van de vraag naar inflatiegerelateerde beleggingsproducten. De discretionaire ruimte die pensioenfondsen krijgen om beleggingsbeleid zelf vorm te geven in combinatie met de reactie van marktpartijen op een eventueel toenemende vraag is van invloed op de hoogte van toekomstige uitvoeringskosten.

vi. Bescherming tegen het renterisico

Toedeling rendementen op basis van praktisch hanteerbare (leeftijdsafhankelijke) ex ante afgesproken verdeelregels houdt toedeling renterisico eenvoudig

Een strikte verwerking van financiële schokken op basis van verwacht pensioen maakt de vaststelling en toerekening van renterisico complex. Uitgaande van de in de HLN gemaakte keuze om de financiële schokken te verwerken op basis van (leeftijdsafhankelijke) ex ante afgesproken verdeelregels, is de uitvoeringsimpact juist beperkt.

Geef ruimte voor een pragmatische toedeling van beschermings- en overrendement

Geef pensioenfondsen enige vrijheid bij het koppelen van beleggingscategorieën aan het beschermings- of het overrendement. Besteed hierbij aandacht voor beleggingscategorieën met hybride kenmerken, bijvoorbeeld bedrijfsobligaties die zowel een beschermingscomponent als een rendementscomponent kennen.

vii. Projectierendement

Maak keuzes over te hanteren projectierendement per pensioenfonds, niet individueel

Indien de deelnemer individuele keuzerechten heeft over het te hanteren projectierendement maakt dit de uitvoering veel complexer. Het is aan het pensioenfonds om een afweging te maken of extra complexiteit opweegt tegen extra keuzemogelijkheden voor deelnemers.

viii. Solidariteitsreserve voor intergenerationele risicodeling

Vermijd afspraken die een schaduwadministratie vragen

Een schaduwadministratie is nodig wanneer op individueel niveau aanspraken moeten worden vastgelegd of getoetst, bijvoorbeeld bij een onttrekking aan de solidariteitsreserve op basis van vervangingsratio en het hanteren van spreiding bij uitdelen uit de reserve. Het vermijden van deze en vergelijkbare afspraken zorgt ervoor dat niet naast de administratie in kapitalen ook een administratie met (fictieve) opgebouwde pensioenniveaus hoeft te worden bijgehouden. Verwijzend naar de CPB nota¹ stellen wij vast dat de eerste 2 varianten goed uitvoerbaar zijn maar de 3de en 4de niet.

Aanspreken van de solidariteitsreserve: evenwichtig met ruimte voor maatwerk op fondsniveau

De HLN geeft ruimte voor meerdere manieren om de solidariteitsreserve te vullen en uit te delen, zodat ook groene, vergrijsde of gesloten pensioenfondsen dit evenwichtig kunnen vormgeven. Dit maakt de uitvoering wel complexer, maar is waarschijnlijk praktisch noodzakelijk. Regel in een wettelijk kader óók de frequentie van het aanspreken van de solidariteitsreserve (eenmaal per jaar of vaker). Daarbij geldt: hoe vaker, des te complexer is de uitvoering. Houd daarbij rekening met toe-/uittreding, vooroverlijden en transparantie; met name voor aantoonbaarheid en reproduceerbaarheid.

¹ CPB Achtergronddocument *Het doorontwikkelde contract: uitdeel- en vulopties voor de solidariteitsreserve* van juni 2020.

Vullen van de reserve kan uit premies en overrendement

Voor het vullen van de reserve zijn twee mogelijkheden in de HLN opgenomen, namelijk uit premies en uit overrendement. Beide varianten zijn uitvoerbaar; Indien er meerdere mogelijkheden zijn om vermogen aan de solidariteitsreserve toe te voegen of te onttrekken, verdient het aanbeveling om de volgorde helder vast te leggen, zodat deze met eenvoudige rekenregels geautomatiseerd kan worden uitgevoerd en voor deelnemers helder is wie als eerste “aanspraak” kan maken op een onttrekking uit de solidariteitsreserve.

Solidariteitsreserve onderdeel van collectieve beleggingsportefeuille

De onderzoeksgroep ondersteunt de keuze om de solidariteitsreserve onderdeel te laten zijn van de collectieve beleggingsportefeuille.

4. Uitwerking toegankelijker verbeterde premieregeling

b. De bestaande premieregeling

Spreiding van resultaten o.b.v. systeem met geheugen is complex

Indien er sprake is van spreiding van resultaten dient in geval van collectieve toedeling gewerkt te worden met het gesloten systeem met geheugen. Een systeem zonder geheugen is uitvoeringstechnisch eenvoudiger maar is in de huidige verbeterde premieregeling in geval van collectieve toedeling niet toegestaan.

Overgangsregime voor DC regelingen

Bestaande deelnemers aan DC regelingen hoeven niet over naar een vlakke premie. Voor hen blijft een progressieve premie gelden. Dit is vanuit uitvoeringsperspectief complex, omdat er dan twee systemen naast elkaar blijven bestaan. Daarnaast mag per werkgever een keuze worden gemaakt. Een eenvoudiger uit te voeren alternatief is om deze keuze voor bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen (voor bijvoorbeeld nettopensioen) in elk geval per fonds en niet per werkgever te maken.

Ervaring met de uitkeringsfase in de huidige verbeterde premieregeling is beperkt

Het is belangrijk te realiseren dat met name de uitkeringsfase van de huidige verbeterde premieregeling nog slechts door een beperkt aantal pensioenuitvoeringsorganisaties wordt uitgevoerd. Dat wordt mede veroorzaakt door de uitvoeringstechnische complexiteit.

Communiceer in de uitkeringsfase in uitkeringen

Bij uitvoerders die nu al werken met collectieve risicodeling in de uitkeringsfase wordt in de praktijk een uitkeringen-administratie gevoerd. Dat betekent dat er na pensionering gecommuniceerd wordt in uitkeringen en sturing naar een dekkingsgraad van 100%. Het voordeel van collectieve risicodeling met behulp van een dekkingsgraad is dat risico-overdrachten impliciet plaatsvinden. Er hoeven geen fysieke financiële overdrachten in individuele kapitaalpotjes plaats te vinden. Tevens is het in een collectief mogelijk om resultaten te spreiden met het collectief en niet met jezelf. Kijk bij de uitwerking van het nieuwe contract of bepaalde onderdelen op een soortgelijke wijze kunnen worden uitgevoerd. Met name in het kader van risico-overdrachten en/of toekennen van de bescherming tegen het renterisico.

De variabele pensioenuitkering als default

Op dit moment moet om een variabele pensioenuitkering als default te hanteren, gewerkt worden met een systeem van geleidelijke toetreding. Dit is administratief en communicatief complex. In de voorstellen in de HLN wordt het ook mogelijk om de

variabele pensioenuitkering als default te hanteren zónder een systeem van geleidelijke toetreding. Vanuit uitvoeringsperspectief ondersteunen wij dit voorstel.

 Gelijk speelveld voor beide contracten

Zorg voor gelijke spelregels voor verschillende pensioenregelingen. Maak de spelregels die voor de beide contracten binnen het nieuwe pensioenstelsel van toepassing kunnen zijn gelijk (met uitzondering van de onderdelen waarop essentiële verschillen in contract bestaan zoals het beleggingsbeleid, rendementstoedeling en shoprecht). Het betreft dan met name spelregels rondom bepalen hoogte uitkering in uitkeringsfase middels het projectrendement, minimum vereist vermogen, toetsen risicohouding en de keuzebegeleiding bij pensionering.

 Maak optionele elementen WVP+ beschikbaar voor alle pensioenuitvoerders

De optionele elementen voor de WVP moeten door alle soorten pensioenuitvoerders kunnen worden uitgevoerd (dus ook door ondernemingspensioenfondsen en Algemeen Pensioen Fondsen). Hierdoor kunnen uitvoeringsprocessen en pensioenadministraties voor verschillende pensioenuitvoerders worden ingericht en toegepast en ontstaat een gelijk speelveld ten aanzien van de keuze voor het contract.

c. Solidariteitsreserve

 Financiering van het solidariteitsvermogen verhoogt de complexiteit

In de HLN wordt gesproken over financiering vanuit de premie. Dit is uitvoeringstechnisch goed uitvoerbaar. Voor sommige pensioenfondsen kunnen ook andere financieringsbronnen wenselijk zijn. Bij de bespreking van het nieuwe pensioencontract zijn de administratieve gevolgen daarvan reeds besproken. Belangrijk is om te realiseren dat bij de verbeterde premieregeling extra complexiteit optreedt, omdat deelnemers keuzes kunnen maken ten aanzien van het risicoprofiel. Hierdoor dient per risicoprofiel bepaald te worden wanneer vermogen wordt toegevoegd of onttrokken aan het solidariteitsvermogen. Dit kan de keuze voor het gewenste risicoprofiel vervolgens weer beïnvloeden.

d. Microlanglevenrisico

 Delen microlanglevenrisico met behulp van financiële overdrachten maakt administratie complexer

Het delen van microlanglevenrisico levert naar verwachting geen grote uitvoeringstechnische problemen op en moet door alle pensioenuitvoerders kunnen worden toegepast. Aandachtspunt is wel dat op het moment dat er geld onttrokken moet worden aan de kapitalen van deelnemers of gepensioneerden ten behoeve van andere deelnemers of gepensioneerden er nieuwe geldstromen ten opzichte van de

huidige WVP ontstaan. Dit is daarmee administratief complexer en zal mogelijk ook op het gebied van uitlegbaarheid (inspanning klantenservice en communicatie) meer inspanning en dus kosten vragen.

e. Mogelijk te maken optionele solidariteitselementen

 Decentrale invulling van collectieve elementen leidt tot meer complexiteit en hogere kosten

Het feit dat de nieuwe collectieve elementen optioneel zijn, brengt uitvoeringsrisico's met zich mee. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheden om resultaten toe te delen vanuit het solidariteitsvermogen. In zijn algemeenheid geldt dat meer opties leiden tot meer complexiteit en hogere kosten, omdat minder gebruik gemaakt kan worden van schaalvoordelen.

f. Overige aandachtspunten bij het nieuwe pensioencontract vanuit uitvoeringsperspectief

 Verbetervoorstellen WVP gebaseerd op knelpunten uit de evaluatie van de huidige WVP

Bij de evaluatie van de verbeterde premiereregeling is een aantal (uitvoeringstechnische) knelpunten benoemd. Het verdient aanbeveling om deze op te lossen bij het creëren van een toegankelijker premiereregeling.

- Deelnemers met kleine kapitalen kunnen in de praktijk geen variabele uitkering aankopen en deelnemers aan een vrijwillige regeling mogen dat niet op basis van wetgeving. Daar komt bij dat in de nieuwe situatie pensioenfondsen de facto geen vaste uitkering meer kunnen uitvoeren.
- Daarnaast bestaat er in de huidige wetgeving onduidelijkheid over de resultaatbronnen die mogen worden gedeeld, zoals resultaten op uitvoeringskosten.
- De huidige variant van geleidelijke toetreding tot het uitkeringscollectief is complex omdat een deelnemer dan gedurende de toetredingsperiode onder twee regimes valt. In het voorgestelde nieuwe contract is dit eenvoudiger vormgegeven. Maak een vergelijkbare oplossing mogelijk voor de verbeterde premiereregeling.
- Spreiding met geheugen is in huidige wetgeving bij het hanteren van een collectieve toedelingskring verplicht en ook verklaarbaar als gevolg van het discontinuïteitsrisico dat kan optreden door het shoprecht van deelnemers. Deelnemers zullen immers niet vrijwillig toetreden tot een collectief in onderdekking. Spreiding zonder geheugen heeft vanuit uitvoeringsperspectief de voorkeur.
- Delen van het microlanglevenrisico tussen opbouw- en uitkeringsfase kan het best worden vormgegeven door alleen vrijvallende kapitalen toe te delen. In dit geval wordt voorkomen dat er kapitaal moet worden onttrokken uit individuele kapitalen.

5. Uitwerking van het transitiekader

b. Het wettelijk transitiekader

i. De transitieperiode

Voorkeur voor overgang ineens vanwege fiscaal regime

De HLN geeft aan dat pensioenfondsen die eerder klaar zijn om de nieuwe wetgeving in te voeren, eerder mogen overstappen. Vanuit uitvoeringsperspectief heeft dit niet de voorkeur, vanwege de invoering van een nieuw fiscaal regime en de compensatie periode. Bij gespreide overstap ontstaan fricties omdat verschillende pensioenfondsen dan onder verschillende fiscale/premie regimes vallen. Voor waardeoverdrachten in die periode zou dat bijvoorbeeld dan lastig zijn. Het tijdelijk opschorten van waardeoverdrachten gedurende die periode zorgt ervoor dat de uitvoering beheersbaar blijft.

Daarnaast kunnen deelnemers onbedoeld teveel of te weinig compensatie ontvangen bij wisselingen van pensioenuitvoerder gedurende de compensatieperiode, als niet alle pensioenuitvoerders dezelfde compensatieperiode hanteren.

Transitie zonder materiële marktimpact

Om te voorkomen dat een transitie naar het nieuwe pensioencontract leidt tot materiële marktimpact, is het van belang dat de transitie naar het nieuwe pensioencontract niet automatisch gepaard gaat met een transitie van de beleggingsportefeuille. Als pensioenfondsen worden gedwongen om op het moment van de transitie allemaal de beleggingsportefeuille te wijzigen, dan beïnvloedt dit op het moment van transitie tijdelijk de verhouding tussen vraag en aanbod op de markt, waardoor de vermogenstransitie niet efficiënt en in het belang van de deelnemers uitgevoerd kan worden. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat hoe meer de beleggingsportefeuille wijzigt bij de transitie, des te meer tijd er nodig is en hoe groter de wens is om flexibiliteit te hebben in het transitiemoment.

Een overgangsregime kan hierbij oplossing zijn. Geef pensioenfondsen daarom de flexibiliteit om al eerder dan of juist later dan het transitiemoment het risicoprofiel van het vermogen aan te passen aan de nieuwe situatie, en daarbij in de aanloop naar de transitie in de oude FTK wereld toe te staan dat het Vereist Eigen Vermogen aansluit bij het nieuwe risicoprofiel.

ii. Het transitieplan

Afsluiten oude regels FTK

Uitvoeringstechnisch verdient het aanbeveling om af te rekenen met de oude regels van het FTK en deze mee te nemen in de overdrachtswaarde voor de omzetting naar een nieuw contract. Als blijkt dat in het nieuwe contract ook rekening moeten worden gehouden met gemiste indexatie of doorgevoerde kortingen, dan speelt deze voorkeur niet. De huidige ‘achterstanden’ uit het huidige FTK kunnen daar dan in meegenomen worden. Heldere, uitlegbare omzettingsregels van ‘zaken op de lat’ naar een nieuw contract zijn essentieel. Hierbij heeft het de nadrukkelijke voorkeur om oude overgangsregelingen op te ruimen en mee te nemen in deze om te zetten waarde.

In deze overdrachtswaarde zitten naast het kapitaal gedekte ouderdoms- en partnerpensioen ook mogelijke bijspaarproducten. Deze verdienen nog speciale aandacht. Vooral daar waar risicoproducten en uitkeringen nog kunnen wijzigen, zoals bijvoorbeeld een anw-uitkering.

Overgangsregime voor DC regelingen

Bestaande deelnemers aan DC regelingen hoeven niet over naar een vlakke premie. Voor hen blijft een progressieve premie gelden. Dit is vanuit uitvoeringsperspectief complex omdat er dan twee systemen naast elkaar blijven bestaan. Daarnaast mag per werkgever een keuze worden gemaakt. Een eenvoudiger uit te voeren alternatief is om deze keuze voor bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen (voor bijvoorbeeld nettopensioen) in elk geval per fonds en niet per werkgever te maken.

Vervroegde implementatie van DC regelingen

Vanuit uitvoering is er geen bezwaar tegen een vervroegde implementatie van DC-regelingen en of eventueel reeds beschikbare aanvullende collectieve elementen (solidariteitsvermogen en delen micro/macro langleven).

iii. Het implementatieplan

Herleiden tot ontvangen basisgegevens (Quinto-P)

Als na transitie aan deelnemers moet worden uitgelegd hoe oude rechten/uitkeringen zijn vertaald naar nieuwe rechten/uitkeringen dan wel kapitaal betekent dit dat oude gegevens reproduceerbaar moeten blijven. Dit houdt in dat de oude systemen niet opgeruimd kunnen worden na het invaren van de aanspraken in de nieuwe contracten. Ze zullen nog raadpleegbaar moeten zijn tot nadat de laatste verplichtingen van de huidige deelnemers zijn beëindigd. Dit leidt gedurende een lange periode tot extra uitvoeringskosten (denk aan onderhoud oude systemen om

deze toegankelijk en betrouwbaar te houden), waarbij de kennis van de oude regelingen en systemen zal afnemen waardoor de uitlegbaarheid en reproduceerbaarheid steeds lastiger zullen worden.

Als alternatief verdient het vanuit uitvoeringsperspectief de voorkeur om de transitie eenmalig uit te leggen aan deelnemers. Daarbij kan worden overwogen om gedurende een afgebakende periode deelnemers de gelegenheid te geven voor het stellen van vragen (bijvoorbeeld maximaal twee jaar), waarna het oude systeem definitief wordt afgesloten.

Implementatietermijn uitvoering minimaal twee jaar

Veel pensioenuitvoeringsorganisaties bedienen meerdere pensioenfondsen en moeten de contracten inregelen, de migratie uitvoeren en de deelnemers informeren. Bovendien doen ze allemaal een beroep op schaarse inhoudelijke expertise (pensioenspecialisten en IT) die deels ingehuurd moet worden. Diverse pensioenuitvoeringsorganisaties hebben vastgesteld dat vanaf het definitief besluit van sociale partners en pensioenfonds tot aan volledige implementatie minimaal twee jaar nodig is. Gedurende deze periode zal met name aandacht worden besteed aan het uitwerken van rekenregels op fondsniveau, het aanpassen van de IT-systemen, het opleiden van medewerkers en het voorbereiden van de deelnemerscommunicatie. Indien in de wetgeving een harde einddatum voor de transitie wordt opgenomen, is het dan ook belangrijk dat in het tijdpad een harde tussentijdse einddatum wordt gesteld wanneer sociale partners en pensioenfondsen een heldere, voldoende uitgewerkte keuze hebben gemaakt, zodat pensioenuitvoeringsorganisaties daarna voldoende tijd hebben om de overgang uit te voeren.

Mutaties met terugwerkende kracht

De voorkeur gaat uit naar een proces waarbij na het invaren de vermogens niet meer met terugwerkende kracht gewijzigd kunnen worden, vergelijkbaar met het proces van een collectieve waardeoverdracht. Belangrijk hierbij is een goede aanlevering en verwerking van de gegevens. Als het wenselijk is om wel met terugwerkende kracht wijzigingen toe te staan, dan is het wenselijk om hiervoor een zo kort mogelijke termijn af te spreken, bijvoorbeeld twee jaar. Wanneer het mogelijk is om nog 'fouten' uit het verleden te herstellen, bijvoorbeeld foutief aangeleverde gegevens door een werkgever en bijbehorende premiebedragen, zijn duidelijke regels nodig ten aanzien van de verwerking hiervan in individuele kapitalen. De aanpassingen kunnen immers niet met terugwerkende kracht worden belegd.

iv. Het standaard transitiepad voor omzetten van rechten

Heldere kaders met ruimte voor maatwerk

Vanuit uitvoeringsperspectief is het belangrijk dat er geen tegenstrijdige regels ontstaan, die tot complexe vraagstukken op de bestuurstafel van pensioenfondsen leiden. De praktijk laat zien dat in die situaties compromissen worden afgesproken, die vaak complex zijn om uit te voeren. Wettelijke regels voor transitie, invaren, compenseren en keuzerechten voor deelnemers moeten derhalve consistent zijn, met daarbij de benodigde discretionaire ruimte voor besturen om recht te doen aan hun bestuurlijke verantwoordelijkheid van een evenwichtige belangenafweging en het waarborgen van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Dit betekent vanuit uitvoeringsperspectief dat er geen wiskundige maatlat moet ontstaan bij toezichthouders in het kwantitatief aantonen van evenwichtige belangenafweging in verschillende leeftijdscohorten en typen deelnemers. Er moet ruimte blijven voor kwalitatieve afwegingen bij herverdelingseffecten.

Standaard transitiepad invaren beperkt complexiteit uitvoering

Bij invaren blijft er sprake van één collectief met één administratief systeem, één bestuur, één beleggingsportefeuille en één communicatiestroom. Dit is vanuit beperking van complexiteit en vanuit uitlegbaarheid de beste optie. Dit sluit aan bij de keuze in de HLN om invaren op te nemen als onderdeel van het standaard transitiepad.

Een keuze voor het achterlaten van bestaande aanspraken in een gesloten pensioenfonds leidt tot hogere uitvoeringskosten en beperkt rendementspotentieel. Het gesloten pensioenfonds zal steeds minder beleggingsrisico kunnen nemen, waardoor de mogelijkheden voor koopkrachtbehoud afnemen. Daarbij geldt dat de “nieuwe” opbouw een beperkt vermogen tot haar beschikking heeft, waardoor het risicobeheer bemoeilijkt wordt en niet alle financiële producten op een efficiënte manier toegankelijk zijn.

De prijs per deelnemer zal materieel toenemen, omdat voor beide collectieven alle werkzaamheden moeten worden uitgevoerd: de administratie, het toezicht, het jaarwerk, de besturing, het vermogensbeheer en het risicobeheer, de communicatie etc. De deelnemer krijgt van twee regelingen verschillende informatie.

Overige redenen om vanuit uitvoeringsperspectief te adviseren de bestaande aanspraken in te varen in een nieuw contract zijn:

- Een gesloten omgeving (doordat de aanspraken blijven staan) is vanuit de uitvoering ongewenst. Kennis en ervaring met dit oude systeem (zonder nieuwe opbouw) verdwijnt na verloop van tijd. Dit leidt tot hogere beheerkosten en risico's op fouten.
- Bij twee systemen binnen één pensioenfonds krijgt men onherroepelijk te maken met deelnemers die met beide systemen te maken krijgen. Niet alleen bijvoorbeeld bij samenvoegen van de beide soorten pensioen bij pensioneren maar ook complexere zaken als AO-toekenning en verevening/conversie bij scheiding.

De communicatie wordt ingewikkeld en ondoorzichtig omdat beide pensioenen steeds apart gecommuniceerd moeten worden. Als er sprake is van indexatie of een korting, worden pensioenen opgebouwd in het oude en in het nieuwe systeem op een andere wijze verhoogd of verlaagd.

Maak invaren ook mogelijk voor gesloten fondsen

Sociale partners bepalen het contract en het standaard transitie pad en daarmee de mogelijkheid tot invaren naar een nieuw pensioenstelsel. Voor gesloten fondsen en/of pensioenregelingen in kringen lijkt het daardoor niet mogelijk over te gaan. Vanuit uitvoeringsperspectief is het – in lijn met het voorgaande aandachtspunt – wenselijk dat ook hier een mogelijkheid wordt geboden om in te varen.

v. Het wegnemen van belemmeringen voor invaren

Kies voor een uitlegbare en reproduceerbare rekenmethode bij omzetting

Als de invaarmethode direct leidt tot een wijziging van de (verwachte) pensioenuitkering van een pensioengerechtigde (deelnemer) is dit lastig uitlegbaar. Bij de VB ALM methode is de impact op de deelnemer per cohort ook nog verschillend. En de rekenmethode zelf is complex. Deze methode lijkt eenmaal berekend technisch uitvoerbaar, echter te verwachten is dat deze – bij omzetting en bij life events van deelnemers in de toekomst – langdurig tot vragen van deelnemers leidt. De verwachting is dat de reproduceerbaarheid en de uitlegbaarheid van de VB ALM methode over enkele jaren (als de economie en de systemen en medewerkers van pensioenuitvoeringsorganisaties zijn veranderd ten opzichte van het omzettingsmoment) moeilijk zijn.

Dit overwegende verdient het vanuit uitvoeringsperspectief de voorkeur om voor de standaardmethode te kiezen. Op dit punt adviseren wij dus om bij de vertaling van de HLN in regelgeving een andere voorkeursvolgorde op te nemen dan nu in de HLN is verwoord.

Invaren is een collectieve keuze

Vanuit uitvoeringsperspectief wordt toegejuicht dat het individuele bezwaarrecht van deelnemers bij een collectieve waardeoverdracht voor deze transitie zal worden omgezet in een versterkt collectief bezwaarrecht voor de medezeggenschapsorganen van het pensioenfonds. Het toestaan van individuele keuzes is onwenselijk. Deze deelnemers zouden dan twee soorten pensioen krijgen, de bestaande en de nieuwe opbouw. Krijgt de deelnemer bovendien meerdere momenten waarop gekozen kan worden, dan neemt de administratieve last nog verder toe. Daarnaast ontstaan op die wijze twee soorten deelnemers: diegene met oude aanspraken apart en diegene met alle pensioenopbouw in een nieuw contract. In alle communicatie moet vervolgens hiermee rekening worden gehouden met grotere risico's op fouten of onvolledige communicatie.

vi. Regels inzake adequate compensatie

Integrale benadering invaren en compensatie

De uitvoering is erbij gebaat om voor het invaren, het bepalen van de hoogte van de compensatie en de waardering van de pensioenen na de implementatie één benadering te hanteren. Eén uniforme methodiek is goed in te regelen, is transparant, goed uitlegbaar en toetsbaar door de toezichthouder.

Compensatie: Houd het simpel en houd het kort

Vorkom onnodige complexiteit door het eenmalig vaststellen van het compensatiepercentage bijvoorbeeld per leeftijdscohort/ leeftijd en voor iedereen binnen een pensioenovereenkomst dezelfde compensatieregeling en financiering.

De uitvoering heeft een voorkeur voor een onvoorwaardelijke compensatie ineens. Dit is het meest eenvoudig, goed uitlegbaar en heeft daarna geen impact meer op de reguliere uitvoering. Als een onvoorwaardelijke compensatie ineens niet mogelijk is dan is de uitvoering voorstander van een zo kort mogelijke toekenningsperiode. Daarbij gaat de voorkeur uit naar een landelijk besluit voor een beperking in duur tot bijvoorbeeld maximaal vijf jaar. Na vijf jaar is de kans op grotere systeemwijzigingen, meerdere opeenvolgende reglementswijzigingen en personeelwisselingen realistisch. Hierdoor neemt de kans op fouten en stapeling van verschillende complexe onderdelen binnen de pensioenregeling toe. Het draagvlak voor een tijdelijke compensatieregeling valt weg op het moment dat het collectieve geheugen niet meer weet waarom compensatie werd gegeven. Als de regeling nog van kracht is maar het draagvlak weg valt, vormt dit een reputatierisico van de pensioenfondsen en van de nieuwe regeling. Bij de nu in de HLN opgenomen (maximum) duur van 10 jaar zien wij derhalve uitvoeringstechnische bezwaren.

Keuze voor cohortsgewijze compensatie

De keuze om compensatie op basis van leeftijdscohorten mogelijk te maken en om de eenmaal vastgestelde compensatie niet meer te herzien gedurende (en na) de toekenningsperiode, maakt de pensioenuitvoering eenvoudiger. Dit kan op individueel niveau leiden tot een bereikbaar pensioen dat hoger of lager is dan in het huidige stelsel. De ervaringen met VPL in het verleden hebben echter aangetoond dat individueel vast te stellen compensatie-bedragen de volgende nadelen hebben:

- Individuele vaststelling is foutgevoelig, en stelt daarmee hoge eisen aan reproduceerbaarheid en beheersbaarheid. Dit leidt daarom tot hogere uitvoeringskosten dan een uniforme of cohortsgewijze compensatie.
- Individuele verschillen tussen deelnemers leiden tot vragen van deelnemers en vragen om een voortdurende diepgaande kennis van de (achtergrond van de) overgangsregeling om vragen van deelnemers te kunnen beantwoorden.

Open systeem van compensatie

In geval van een gespreide toekenning ondersteunt de pensioensector de keuze om een open systeem te hanteren. Daarmee wordt bedoeld dat de toekenning gedurende de spreidingsperiode plaatsvindt aan deelnemers die dan pensioen opbouwen, inclusief nieuwe toetreders.

Aandachtpunten compensatie en life-events

Bij het spreiden van de compensatie wordt gedurende de spreidingsperiode de uitvoering extra belast bij het uitvoeren van verschillende life-events van een deelnemer zoals wijzigen van baan, waardeoverdracht, scheiden, arbeidsongeschikt worden, met pensioen gaan en overlijden. De keuze voor een open systeem van compensatie biedt ruimte om dit relatief eenvoudig uit te voeren. Desondanks zijn voor deze life-events uniforme afspraken nodig over hoe om te gaan met nog niet geëffectueerde compensatie.

6. Het fiscale kader

a. *Fiscale premiebegrenzing*

Het hanteren van een gelijk premiepercentage voor alle deelnemers is in principe relatief eenvoudig uitvoerbaar. Daarbij zijn de volgende punten van belang:

Beperk aanpassing fiscaal premiepercentage

Bij iedere aanpassing van het premiepercentage dient aanpassing plaats te vinden van diverse fondsdocumenten (pensioenreglement, abtn), van de collectieve en individuele deelnemerscommunicatie en van de pensioenadministratie. Daarnaast vraagt de wijziging op zichzelf om aanvullende communicatie aan deelnemers. Al deze punten leiden tot extra uitvoeringskosten.

d. *Overgangsregeling voor fiscale behandeling bijstortingen*

Toets fiscaliteit op niveau pensioenregeling

Uit de HLN blijkt dat bestaande bijstortings- en toeslagverplichtingen kunnen doorlopen. Er zal binnen het fiscale kader ruimte geboden worden voor deze verplichtingen. Deze ruimte zal beperkt worden tot al bestaande bijstortings- en toeslagverplichtingen. Om verhoging van de uitvoeringskosten te voorkomen verdient het aanbeveling om dit besluit op het niveau van de pensioenregeling te toetsen.

7. Analyses van de juridische risico's

Ondervang juridische risico's op landelijk niveau

In de HLN zijn drie soorten juridische risico's genoemd, namelijk de bescherming van eigendom, de houdbaarheid van de verplichtstelling en gelijke behandeling. Om stijging van de uitvoeringskosten te voorkomen is het van belang dat juridische risico's in landelijke wet- en regelgeving worden ondervangen, zodat niet ieder pensioenfonds deze zelf dient te adresseren.

8. De uitlegbaarheid van de nieuwe contracten en de transitie

Samenhang uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid

Vanuit uitvoeringsperspectief is het wenselijk dat de pensioenregeling goed uitlegbaar is. Als pensioenafspraken lastig uit te leggen zijn aan deelnemers, dan legt dit naar verwachting veel druk op communicatieafdelingen, callcenters en eventueel de klachtenafhandeling. Bij de keuze van een pensioencontract en bij het maken van afspraken over de transitie dient er daarom rekening mee te worden gehouden dat een pensioenregeling die lastig uitlegbaar is, extra uitvoeringskosten met zich mee brengt. Een voorbeeld hiervan is een regeling met een jaarlijks (sterk) fluctuerende uitkering.

Zorgplicht en keuzebegeleiding

In de nieuwe contracten is er meer ruimte voor keuzemogelijkheden, wordt de toekomstige uitkering onzekerder en ligt er meer verantwoordelijkheid bij de deelnemers. De relatie tussen het pensioenfonds en de deelnemer verandert daardoor. De huidige pensioenwetgeving kent geen algemene zorgplicht, wel de plicht om te zorgen voor een bepaalde basishygiëne. Een pensioenfonds (en haar uitvoerder) moet bevorderen dat de persoonlijke informatie aansluit bij de informatiebehoefte en kenmerken van de deelnemer.

Deze keuzebegeleiding gaat verder dan informeren, maar gaat niet zover als adviseren volgens de Wft. Dat laatste mag wettelijk gezien niet en de meeste pensioenfonds willen en kunnen dit ook niet. Ze hebben immers alleen het overzicht van de pensioensituatie van de individuele deelnemer in hun eigen regeling. Anderzijds is wel meer en meer een beeld – ook in de pensioensector zelf – dat we met alleen informeren door pensioenfonds er niet komen. Deelnemers hebben behoefte aan begeleiding bij keuzes. Wellicht is het dan ook beter als de AFM zich met betrekking tot pensioenuitvoerders primair focust op het specifieke onderwerp keuzebegeleiding binnen de pensioenregeling. Daarbij kan dan duidelijk worden aangegeven dat advisering conform de Wft bij pensioenuitvoerders niet aan de orde is, maar dat tegelijkertijd de zorgambitie van pensioenuitvoerders verder dient te reiken dan informatievoorziening alleen. Dat voorkomt verdere discussies over de reikwijdte van de Wft bij pensioenuitvoerders en laat zien dat voor pensioenuitvoerders een afwijkend ‘advies’-regime geldt dat rekening houdt met de karakteristieken en wettelijke belemmeringen van pensioenfonds.

Om deze keuzebegeleiding adequaat te kunnen invullen zullen pensioenuitvoerders en pensioenuitvoeringsorganisaties moeten investeren in de kennis en kunde van hun personeel. Daarnaast dient dus administratief het nodige te worden vastgelegd. (dossier-opbouw per deelnemer).

De pensioenfondsen zullen zelf keuzes maken voor de invulling van hun zorgambities, maar zijn gebaat bij eenduidig te interpreteren wettelijke kaders. Bijvoorbeeld het bieden van financieel inzicht, overzicht in zogenaamde ‘mijn-omgevingen’ en het bijbehorende handelingsperspectief.

9. De consequenties voor uitvoeringskosten

Uit dit document blijkt dat de wijzigingen in het pensioenstelsel een materiële impact hebben op de uitvoeringskosten. Omdat veel punten nog verder moeten worden uitgewerkt in regelgeving of in decentrale besluitvorming, kan nog geen concrete inschatting van de uitvoeringskosten of de doorlooptijd gegeven worden. In zijn algemeenheid dient rekening te worden gehouden met een implementatietermijn van minimaal twee jaar na het moment waarop een pensioenfonds de uitvoeringsopdracht heeft aanvaard.

De wijzigingen in het pensioenstelsel hebben een materiële impact op de uitvoeringskosten, zowel eenmalig bij de transitie als daarna. De HLN bevat een beschrijving op hoofdlijnen, de concrete invulling is nog niet op alle onderdelen bekend. Dat maakt dat op een aantal plekken de tekst op meerdere manieren uitgelegd kan worden, waarbij verschillende interpretaties verschillende uitvoeringsconsequenties kunnen hebben. Om deze reden kan nog geen concrete inschatting van de uitvoeringskosten of de doorlooptijd worden gegeven. Het is de verwachting dat in de aanloop naar de transitie en in de periode direct daarna de uitvoeringskosten op een hoger niveau zullen liggen. Op termijn kunnen de uitvoeringskosten naar alle waarschijnlijkheid op een structureel lager niveau dan nu uitkomen, indien de aanbevelingen uit deze uitvoeringstoets worden opgevolgd en in de nadere uitwerking op lager wet- en regelgevingsniveau extra toetsmomenten op uitvoeringsaspecten worden ingebouwd.

10. Toetsing uitkomsten uitwerking

Uit de diverse doorrekeningen komt naar voren dat de verschillen in uitkomsten tussen de verschillende varianten soms klein zijn. Waar de verschillen tussen twee varianten in bereikbaar pensioen klein zijn maar het verschil in uitvoeringsimpact groot, draagt de keuze voor de variant met de laagste uitvoeringimpact bij aan een kostenefficiënt pensioensysteem.

Samenstelling onderzoeksgroep Uitvoering

Voorzitter: Josje Wijckmans (Blue Sky Group)

Secretaris: Marcel van de Grift (Pensioenfederatie)

Expertisegroep Pensioenadministratie

Lieke Werner (Achmea)

Jan van der Laan (APG)

Peter van der Steur (AZL)

David van As (BPF Bouw)

Wim van Zon (MN)

Siert Vos (PGB)

Andre Masteling (PGGM)

Jaap Lok (PHenC)

Jose Claus (PNO Media)

Mark Irwin (TKP)

Expertisegroep Vermogensbeheer

Twan van Erp (Achmea)

Onno Steenbeek (APG)

Jeroen Trip (MN)

Kees-Jan van Vliet (PGGM)

Jenze Sibma (TKP Investments)

Arjen Tebbenhof (TKP Investments)

Colofon

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen.

Zij vertegenwoordigt namens 197 pensioenfondsen de belangen van:

- 5,8 miljoen deelnemers
- 3,4 miljoen gepensioneerden
- 10 miljoen gewezen deelnemers.

Het overgrote deel van alle werkenden is aangesloten bij een collectief pensioenfonds.

De pensioenfondsen van de Pensioenfederatie beheren samen circa 1320 miljard euro.

(Cijfers per 31-12-2018)

Contactinformatie

Prinses Margrietplantsoen 90

2595 BR Den Haag

Postbus 93158

2509 AD Den Haag

T + 31 (0)70 76 20 220

info@pensioenfederatie.nl

www.pensioenfederatie.nl

© Overname van tekst(delen) uit deze uitgave is mogelijk na toestemming van de Pensioenfederatie. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.